

"İslâm ve Türk hürriyetperverleri, bir hiss-i kablelvuku ile bu dehşetli istibdadı hissederek oklar atıp hücum etmişler." İzah eder misiniz, istibdad ve istibdadın zayıf bir gölgesi tarihteki hangi olaylardır?

"İkinci cihet ve sebep: Her iki Deccal, âzamî bir istibdat ve âzamî bir zulüm ve âzamî bir şiddet ve dehşetle hareket ettiklerinden, âzamî bir iktidar görünür. Evet, öyle acip bir istibdat ki, kanunlar perdesinde herkesin vicdanına ve mukaddesatına, hattâ elbisesine müdahale ederler. (Zannederim, asr-ı âhirde İslâm ve Türk hürriyetperverleri, bir hiss-i kablelvuku ile bu dehşetli istibdadı hissederek oklar atıp hücum etmişler. Fakat çok aldanıp yanlış bir hedef ve hatâ bir cephede hücum göstermişler.) Hem öyle bir zulüm ve cebir ki, bir adamın yüzünden yüz köyü harap ve yüzer mâsumları tecziye ve tehcir ile perişan eder."(1)

"Elhasıl: Şedit bir istibdat ve tahakküm, cehalet cihetiyle şimdi hükümfermadır. Güya istibdat ve hafiyelik tenâsuh etmiş. Ve maksat da Sultan Abdülhamid'den istirdad-ı hürriyet değilmiş. Belki hafif ve az istibdadı, şiddetli ve kesretli yapmış!"(2)

Zayıf istibdat dönemi, Sultan Abdülhamid'in dönemidir. **"Zannederim, asr-ı âhirde İslâm ve Türk hürriyetperverleri bir hiss-i kablelvuku ile bu dehşetli istibdadı hissederek oklar atıp hücum etmişler."** dediği şey ise, Osmanlı aydınlarının Sultan Abdülhamid'in zayıf ve suri baskısına olan şiddetli itiraz ve tenkitleri yanlış hedeftir. Asıl hedef Osmanlının yıkılmasından sonra kurulacak yeni rejim dönemindeki hakiki istibdat ve baskıdır. Zira yeni rejimin ilk dönemlerinde gösterilen baskı ve zulüm eşi görülmemiş bir baskı ve zulümdür. Üstad'ın **"Evet, öyle acip bir istibdat ki, kanunlar perdesinde herkesin vicdanına ve mukaddesatına, hattâ elbisesine müdahale ederler."** ifadesi, baskının şiddet ve boyutuna işaret ediyor. Osmanlı aydınları kalben bu baskıyı hissedip aklen göremedikleri için hedefi şaşırılmışlar.

Özet olarak **zayıf istibdat** tabiri Abdulhamit Han Hazretlerinin idaredeki sıkılığına ve tedbirciliğine işaret eden bir tabirdir. Hakiki istibdat ise Osmanlıdan sonra kurulan yeni rejimin ağır ve dayatmacı kimliğidir.

Dipnotlar:

-
- (1) bk. [Sualar, Beşinci Şua, İkinci Makam.](#)
(2) bk. [Divan-ı Harb-i Örfî, İki Mekteb-i Musibetin Şahadetnamesi.](#)